

מר סבר דיגונך¹ ולא דיגון עובד כוכבים -

One master maintains, 'your piling', but not the gentile's piling

Overview

The **מר** cites a מחלוקת whether (ר"א the view of) יש קנין לעכו"ם וכו' להפקיע ממעשרות (the view of ר"א) or אין קנין (the view of ר"א). The **מר** explains that they argue how to understand the word דגן (as in מעשר דגן). ר"א understand it literally (grain); only your grain (which grows in the s'ישראל' field) is liable for מעשר, but not דגן עכו"ם, while ר"א understands דגן to mean דיגון (piling up of the grain) therefore דגן comes only to exclude דגן עכו"ם, but not דיגון עכו"ם. There is a dispute between ר"ש and תוספות as how to understand the מחלוקת between ר"א ור"א.

מתוך פירוש הקונטרס² משמע דהא בהא תליא -

From the content of s'י' explanation it seems the one (אין קנין or יש קנין) is dependent on the other (לא פוטר or מירוה נכרי פוטר) -

דלרבה דאמר אין קנין ודריש דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים -

That according to ר"א who maintains אין קנין, for he expound דיגונך (not דגן) to exclude דיגון נכרי only, but not דגן נכרי -

אית ליה מירוה העובד כוכבים פוטר -

He will maintain that מירוה נכרי exempts from מעשר -

ולרבי אלעזר דאמר יש קנין ודריש דגןך ולא דגן עובד כוכבים -

And according to ר"א, who maintains יש קנין because he expounds 'דגןך' to exclude דגן נכרי -

אית ליה דמירוה העובד כוכבים אינו פוטר³ -

He will therefore maintain that מירוה נכרי does not exempt from מעשרות.

פרש"י asks on תוספות

וקשה דכמה תנאים נחלקו במירוה העובד כוכבים -

And this is difficult to accept for many תנאים argue whether מירוה נכרי is פוטר or not -

ואם כן כל אותם תנאים נמי נחלקו ביש קנין ואין קנין -

¹ This refers to the act of piling up the grain into a smooth pile.

² שאם מירחן עובד כוכבים והן שלו בשעת מירוה שהוא גמר מלאכתן למעשר מירוה העובד כוכבים פוטרן ואפ"ל, רש"י בד"ה דיגונך לקחן מישראל בשבולין אבל אם הגדילו בקרקע העובד כוכבים ולקחן ישראל בשבולין ומירחן חייבין במעשר דקרקע א"י ביד עובד כוכבים לא עיי"ש. אבל דגןך לא דריש that רש"י should have just concluded מהר"ם שי"ף. הופקעה קדושתה.

³ There is only one מיעוט to exclude נכרי, the word דגןך; which may be read simply as דגן (grain) or it may be read as דיגון (see later in this תוספות, meaning מירוה). If we read it as דגן it excludes the grain of נכרי, hence יש קנין, but it cannot exclude מירוה נכרי (if the land belongs to ישראל; if, however, we read it דיגון (meaning מירוה) it exempts מירוה (ישראל) (if the land belongs to a נכרי), but it does not exclude the land of נכרי (if the מירוה is done by ישראל).

So therefore it will turn out (according to פרש"י) that all those תנאים will also argue whether אין קנין or יש קנין

וזהו דוחק דרבה ורבי אלעזר נחלקו בפלוגתא דכל הנהו תנאי⁴ -

And this is a difficulty to say that רבה ור"א are arguing in the dispute of all these תנאים –

An additional question on פרש"י:

ועוד דמשמע במנחות בפרק רבי ישמעאל (דף טז,א) -

And furthermore it seems in מסכת מנחות in פרק ר"י -

דכולהו תנאי דרשי דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים ואפילו מאן דמחייב מירוה העובד כוכבים -

That all the תנאים (both those that maintain מירוה נכרי פוטר and those that maintain expound דגנך to mean (אינו פוטר) and even the one who obligates מירוה נכרי in מעשר -

אלא דדריש מיעוט אחר מיעוט דתרי דגנך כתיבי⁵ –

However that תנא, who maintains חייב נכרי, expounds ‘an exclusion after an exclusion’,⁶ for דגנך is written twice⁷ –

תוספות offers his interpretation:

לכך נראה דרבה ורבי אלעזר אתו ככולי עלמא -

Therefore it appears to תוס' that רבה ור"א can work out according to everyone, whether we maintain מירוה נכרי פוטר or not -

ודריש נמי רבי אלעזר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים מדכתיב דגנך ולא כתיב תבואתך⁸ -

And ר"א also expounds (מירוה נכרי) דיגונך ולא דיגון עכו"ם even though he expounds דגן עכו"ם, דגנך ולא דיגון עכו"ם, since it written דגנך and it is not written תבואתך; תבואתך could have written תורה -

דאי הוה כתיב תבואתך הוה דרשינן שפיר נמי תבואתך ולא תבואת עובד כוכבים -

⁴ If we assume like פרש"י that the question of אין קנין or יש קנין is inextricably tied to the issue whether or not מירוה נכרי, it would then turn out that those תנאים who argue whether מירוה נכרי פוטר also argue whether אין קנין or יש קנין, they each could have respectively said that they agree with those תנאים that maintain their respective opinions?!

⁵ See ד"ה התם פרש"י that the word דגנך regarding מעשר is written (at least) twice, once in יב,יז [דברים (ראה) יב,יז] and [לא תוכל] (ראה) יב,יז. See ‘Thinking it over’.

⁶ The word דגנך is an exclusion; דגן, but not the דגן of a נכרי. However when an exclusion is written twice we say דיגון (מירוה) נכרי instead of excluding it, that it comes to include, so in this case it comes to include נכרי instead of excluding it.

⁷ It is apparent that the two concepts of אין קנין and מירוה are not interdependent; one can maintain either אין קנין or יש קנין and nevertheless maintain מירוה נכרי is פוטר or not. This is not like פרש"י who makes them dependent on each other.

⁸ If the תורה would have merely wanted to exclude תבואת נכרי but not מירוה נכרי, the תורה could have written תבואתך (instead of דגנך), the fact that דגנך was written, indicates that we can make two דרשות one for דגן נכרי and the other for דיגון נכרי.

For if תבואתך were written we would have also correctly expounded it to mean תבואתך (of a ישראל), but not⁹ עכו"ם –

ומכל מקום דריש נמי דגנך ולא דגן עובד כוכבים מדלא כתיב דיגונך בהדיא¹¹ -
10: responds to an anticipated difficulty תוספות

But nevertheless we also expound דגנך to mean עכו"ם, since it is not written דיגונך explicitly –

asks: תוספות

ואם תאמר כי היכי דדרשינן גבי דיגונך למאן דמחייב מירוח העובד כוכבים -
And if you will say, according to the one who obligates נכרי מירוח נכרי, so just as we expound דיגונך which is written twice to be מחייב מירוח נכרי, since -

אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות הכי נמי נדרוש גבי דגנך -
דגנך דגנך, we should similarly expound regarding דיגונך, אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (which excludes תבואת נכרי) and say מירוח אלא לרבות and אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות should be חייב –

answers: תוספות

ויש לומר דלא מיסתבר לאוקמי מיעוט אחר מיעוט לכל¹² מילי:
And one can say that it is not logical to assume that we should establish the rule of מיעוט אחר מיעוט for all aspects of this דרשה (both for דגן and for דיגון) it is sufficient that we apply it to only one דרשה (of דיגון).¹³

Summary

According to (תוספות understanding of) רש"י, the two לימודים of דגנך and דיגונך are mutually exclusive, however according to תוספות both לימודים are applied since the תורה did not write תבואתך or דיגונך. The concept of מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, is applied only to דיגונך but not to דגנך.

⁹ The תורה did not write תבואתך, but rather דגנך to teach us that we can also exclude (מירוח) דיגון נכרי.

¹⁰ The תורה wrote דגנך (and not תבואתך), so perhaps we should only exclude (מירוח) דיגון נכרי, but not to exclude תבואת נכרי (since the תורה did not write תבואתך)?!

¹¹ If the intent of the תורה was to exclude only מירוח נכרי (but not תבואת נכרי) the פסוק should have stated דיגונך (not דגנך); the fact that it was written דגנך (and not דיגונך and not תבואתך) allows us to exclude both תבואת נכרי and מירוח נכרי. [However even though we exclude מירוח נכרי, nevertheless we can also maintain that מירוח נכרי is חייב if we subscribe to the notion that מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.]

¹² The concept of מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות is a חידוש therefore we prefer to limit it to one case only

¹³ See תוספות הרא"ש who writes; דלא מיסתבר לאוקמי מיעוט אחר מיעוט לכל מיעולי אלא אהא דנפיק ליה משינוי משמעות הלשון דהיינו; דיגון, ועוד דמסתבר ליה לאוקמי חיובא בתבואה שגדלה ברשות ישראל (that it does not state clearly תבואתך, but the word דגן itself does not mean דיגון), therefore we can say that it is not a real מיעוט, אלא לרבות. Secondly it is more logical to be מחייב תבואה that grew by a ישראל (regardless who made the תבואה) that to be מחייב מירוח ישראל if it was grown by a נכרי.

Thinking it over

Once תוספות explains that דגנך is written twice,¹⁴ we can answer that ר"א derives both לימודים (of יש קנין and מירוה נכרי פוטר) from the two times that דגנך is written, why is it necessary to get involved that it does not say תבואתך or דיגונך?¹⁵

---

¹⁴ See footnote # 5.

¹⁵ See מהרש"א ומהר"ם שי"ף.